

СТ А Н О В И Щ Е

за дисертационния труд

СИНТАКТИЧНИ РАЗГОВОРНИ ОСОБЕНОСТИ В ТЕТРАЛОГИЯТА НА ДИМИТЪР ТАЛЕВ

с автор **Мирела Владимирова Дурчова,**

редовна докторантка в Катедрата по български език към Филологическия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски“ – Благоевград,

за присъждане на образователната и научна степен **доктор**,
докторска програма *Български език*, професионално направление 2.1.

Филология, област на висше образование 2. *Хуманитарни науки*,

научен ръководител: доц. д-р Радослав Цонев

Автор на становището (член на НЖ): Красимира Славчева Алексова, доктор на науките, професор в Софийския университет „Св. Климент Охридски“

I. Обобщени данни за научната продукция и дейността на кандидата

Докторант Мирела Владимирова Дурчова е придобила през 2019 г. бакалавърска степен по специалност „Българска филология“ в Югозападния университет „Н. Рилски“, както и професионална класификация „Учител по български език и литература“ от същия университет (2019 г.). През 2020 г. е завършила успешно магистърската специалност „Български език като чужд“ на ЮЗУ „Н. Рилски“. От 16.03.2021 г. до 15.03.2025 г. (с една година прекъсване поради майчинство – от 16.03.2023 г. до 15.03.2024 г.) е била редовна докторантка в докторантската програма „Български език“ към Катедрата по български език на същия университет. От 2019 г. е преподавателка по български език и литература – първоначално в ПГЕЕ –

гр. Банско, а от 2020 г. до днес – в СУ „Неофит Рилски“, гр. Банско. Преподавателската дейност на М. Дурчова в ЮЗУ „Н. Рилски“ включва 32 часа по дисциплината „Синтаксис на българския език“. Освен това докторантката е участвала в 3 образователни програми към ЮЗУ и в 4 научни конференции. Има награда от XVIII национални филологически четения за студенти и докторанти, 10 май (2024 г.), гр. Благоевград.

За публичната защита Мирела Владимирова Дурчова е представила дисертационен труд на тема „Синтактични разговорни особености в тетралогията на Димитър Талев“, автореферат към него, а също така текстове на 5 статии по темата на дисертационния труд, таблица за изпълнение на националните минимални изисквания, а и декларация за авторство. Сред 5-те статии, всички на български език, могат да се видят 3 самостоятелни публикации и 2 в съавторство с доц. д-р Радослав Цонев. Четири от публикациите са в български издания, а една (в съавторство с Р. Цонев) във високо престижна чуждестранна поредица (на Polyslav).

От представените от Мирела Владимирова Дурчова материали за защитата става ясно, че са изпълнени националните минимални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 от Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и са в съответствие с изискванията по чл. 2, ал. 1 от ППЗРАСРБ и по чл. 51 от Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ „Неофит Рилски“ за условията и реда за придобиването на образователната и научна степен *доктор*.

II. Оценка на научните и на практическите резултати и приноси на представения за защита дисертационен труд

Основните научни приноси в дисертационния труд „Синтактични разговорни особености в тетралогията на Димитър Талев“ са пряко обвързани с успешната реализация на целите и задачите, които си е поставила авторката. Бих искала да подчертая следните приносни моменти:

1. Дисертационният труд е първото монографично изследване на разговорните синтактични конструкции, на особеностите на разговорния словоред, на разговорните съчинителни съюзи и подчинителни връзки в тетралогията на Димитър Талев. Детайлното им описание и анализът им са надеждна основа за следващи езиковедски и литературоведски наблюдения върху спецификата на стила на Д. Талев във връзка с това как авторът е предал особеностите на разговорната реч в един особено важен от историко-културологична гледна точка времеви период, обхванат от тетралогията.

2. Въз основа на ясно дефиниране на основните понятия в дисертационния труд авторката е представила в Първа глава детайлна класификация на три типа (с множество подтипове) разговорни синтактични конструкции в тетралогията на Д. Талев. Следвайки основни класификационни модели на разговорните конструкции на научния си ръководител доц. д-р Радослав Цонев, Мирела Дурчова е успяла да ги обогати и да ги онагледява чрез множество конкретни примери, извлечени от богатия текстов корпус на четирите романа. Ясно проличава способността на докторантката да открива в емпиричния материал съществени за целите на дисертационния труд синтактични разговорни особености и да ги класифицира и анализира от езиковедска гледна точка. Изведените в част 4. на Първа глава изводи напълно отговарят на разгледания емпиричен материал и представят значими особености на разговорната реч, които се откриват в речта на персонажите от тетралогията.

Имам няколко предложения. На с. 14 в подтип 1.3.2. *Повторения, употребени с цел редуциране на изказването* би могло да се уточни, че става въпрос за съчетаване/струпване на показателни местоимения, като референтът на всяко от тях би могъл да не се разпознае от съкомуникатора – *Поддай ми оная от това да се облека* //. При случаите, определени като повтаряне на числителни имена, напр. *два-три, две-три, едно-две, двама-трима, трима-четирима* (вж. с. 34), би могло да се уточни, че всъщност

става въпрос за бройни числителни за приблизителност от типа безсъюзно свързани числителни редни (вж. ГСБКЕ, т. II: 183; Ницолова 2008: 136), които вероятно имат в тетралогията по-голяма честота или пък специфични комуникативни функции. В подчаст 1.2.6.2. *Повтаряне на прилагателно име* предлагам да се допълни, че примерите *ни жив, ни умрел; кой крив, кой прав* представляват антонимни конструкции, като някои от тях са фразеологизми (<https://ibl.bas.bg/infolex/idioms.php?word=умрѣл>).

3. За пръв път у нас в дисертационен труд се представя анализ на словоредните конструкции, характерни за разговорната реч, в романовата поредица на Д. Талев. Напълно обосновано М. Дурчова предпочита термина *конструкции* (автономни и полипредикативни), като това решение на дисертантката отговаря на специфичната организация на разговорната реч. В края на Втора глава са направени съществени изводи за специфичните разговорни словоредни особености в тетралогията.

4. Приноси според моето виждане са типологизираните употреби на разговорните съчинителни съюзи от различни видове, с акцент върху функциите им, а в редица случаи и върху съчетаването им с други съюзи или частици или пък върху взаимозаменяемостта им. Не са пропуснати и случаите, в които някои от съчинителните разговорни съюзи функционират като подчинителни съюзи, както и случаите на омонимия от типа съчинителен съюз : частица. Бих искала да посоча, че някои от примерите в т. 1.6., с. 86 – 87 биха могли да бъдат отнесени към предходни модели, но множество от тях допълват употребите на съчинителния разговорен съюз *та*, посочени в онлайн версията на Речника на българския език.

Значими според мене са и изнесените статистически данни за честотата на употреба на съчинителните разговорни съюзи в тетралогията, тъй като тези данни очертават спецификата на авторския стил и изграждат индивидуалния комуникативно-речев облик на персонажите, отразяващ

освен това и авторския поглед за спецификата на речта от времето, фиксирано в тетралогията.

5. Личен принос на докторантката представлява обоснованата от функционално-синтактична гледна точка класификация на множество конкретни употреби на характерни за разговорната реч подчинителни съюзи и други подчинителни съюзни връзки (местоимения, наречия, частици), които се срещат в тетралогията на Д. Талев. Отново докторантката е разгледала и употреби на подчинителни съюзни връзки в комбинация с други съюзи и частици, както и функционирането на някои наречия не само като подчинителни, но и като съчинителни връзки.

Бих насочила докторантката към идеята при публикуване на дисертационния труд да подчертае целенасочено онези употреби на анализирания от нея разговорните съюзи и частици, които не са описани в Речника на българския език, тъй като тези случаи представляват изследователски принос.

III. Заключение

В заключение ще изтъкна, че представеният труд „Синтактични разговорни особености в тетралогията на Димитър Талев“ притежава достатъчно научни приноси, даващи основание за присъждане на образователната и научна степен *доктор* на неговата авторка. Трудът е логично структуриран, с ясно изведени изводи след основните подчасти и части, със стил, който отговаря на изискванията за дисертационна разработка. Поради изтъкнатите по-горе приноси и постижения гласувам положително и препоръчвам на уважаемите членове на научното жури да подкрепят присъждането на образователната и научна степен *доктор* на Мирела Владимирова Дурчова.

28.07.2025 г.

Автор на становището:

София

Проф. д.н. Красимира Алексова

EVALUATION (REVIEW)

of the thesis

COLLOQUIAL SYNTACTIC FEATURES IN THE LANGUAGE OF DIMITER TALEV'S TETRALOGY

by **Mirela Vladimirova Durchova**,

regular PhD student at the Bulgarian Language Department of Neofit Rilski
South-Western University in Blagoevgrad,

for the academic degree of **Doctor**,

doctoral programme in *Bulgarian Language*, in the field of higher education 2.
Humanities, professional specialization 2.1. *Philology*,

supervised by Assoc. Prof. Dr. Radoslav Tsonev

Author of the review (member of the examiners' committee): Prof. Krasimira
Slavcheva Aleksova, Dr.Sc. University of Sofia St Kliment Ohridski

I. General information about the academic publications and activities of the applicant

Mirela Vladimirova Durchova received her BA degree in Bulgarian Studies in 2019 from Neofit Rilski South-Western University, Blagoevgrad, with the professional qualification of teacher of Bulgarian language and Literature. In 2020 she completed successfully an MA course in Teaching Bulgarian as a Foreign Language at the same university. In the period 16.03.2021- 15.03.2025 (including a year of maternity leave from 16.03.2023 to 15.03.2024) she was a regular PhD student in the Bulgarian Language Doctoral Programme at the Bulgarian Language Department of Neofit Rilski South-Western University. Since 2019 she has been working as a teacher in Bulgarian Language and Literature, initially at the PGEE school, and from 2020 until now in the Neofit Rilski high school, both in the city of Bansko. Her teaching at Neofit Rilski South-Western University includes 32 hours of Bulgarian Syntax. She has also participated in three

educational programs at Neofit Rilski South-Western University and four academic conferences. She received an award from the 18th National Philological Readings for Undergraduate and Doctoral Students held in Blagoevgrad, May 10, 2024.

Mirela Vladimirova Durchova has submitted a PhD dissertation entitled „Colloquial Syntactic Features in the Language of Dimiter Talev’s Tetralogy“, an extensive summary (*avtoreferat*) of the dissertation, five published articles on the topic of the dissertation, information on the fulfillment of the national minimum requirements, and a declaration of authorship. Of the five articles, all of them in Bulgarian, three are authored by the applicant alone and two are in co-authorship with Radoslav Tsonev. Four of these have appeared in Bulgaria and one (co-authored with R. Tsonev) in a highly prestigious series abroad (*Polyslav*).

The materials submitted by Mirela Vladimirova Durchova for acquiring the degree of Doctor fully meet the national minimum requirements as formulated in Article 2b, paragraphs 2-3, of the Law for Academic Staff Promotion in the Republic of Bulgaria and are in accordance with the requirements of Article 51 of the Internal Regulations for the Development of the Academic Staff of Neofit Rilski South-Western University concerning the acquisition of the academic degree of *Doctor*.

II. Evaluation of the scholarly and practical results and the contributions of the dissertation submitted by the applicant

The main scientific contributions of the dissertation submitted on the topic of „Colloquial Syntactic Features in the Language of Dimiter Talev’s Tetralogy“ are directly linked with the successful realization of the goals and tasks set by the author. I would like to single out the following achievements of the author:

1. The dissertation under review is the first monograph dedicated to the study of colloquial syntactic constructions, the peculiarities of colloquial word-order, and of colloquial coordinating conjunctions and subordinating links in Dimiter Talev’s tetralogy. Their detailed description and analysis provide a solid

ground for subsequent linguistic and literary research on the specific literary style of Dimiter Talev with respect to his manner of rendering the peculiarities of colloquial speech in a particularly important and sensitive time period covered by the tetralogy, especially from the perspective of history and cultural studies.

2. Based on a clear definition of the main concepts and terms used in the dissertation, the first chapter presents a detailed classification of three types (and a number of sub-types) of colloquial syntactic constructions appearing in D. Talev's tetralogy. Following the main categorization models offered by her supervisor Assoc. Prof. Radoslav Tsonev, Mirela Durchova has managed to develop them further and illustrate them with numerous examples excerpted from the rich textual corpus of the four novels. The ability of the applicant to discover in the empirical material the salient colloquial syntactic features for the purposes of her study and to analyse and categorize them from a linguistic perspective is beyond any doubt. The conclusions reached in Part 4 of Chapter One fully correspond to the analyzed linguistic material and highlight significant features of colloquial speech observed in the idiolects of the characters in the four novels.

I would like to offer several suggestions. The sub-type 1.3.2. *Repetitions, used in order to reduce the message*, discussed on p. 14, could be further specified with the statement that this is a case of accumulation of demonstrative pronouns the referents of each of which could remain unrecognized by the collocutor – *Поддай ми оная от това да се облека* [Pass me **that** one from **this** here so I can put I on]. In the cases described as repetition of numerals (p. 34) e. g. *два-три, две-три, едно-две, двама-трима, трима-четирима* [two or three, three or four], it should be pointed out that those are cases of approximation cardinal numerals of the type of asyndetic combinations (cf. the academic *Grammar of Contemporary Standard Bulgarian*, vol 2: 183; Nitsolova 2008: 136), which most probably have a relatively high frequency of occurrence in the tetralogy and/or specific communicative functions. Section 1.2.6.2. *Repetition of adjectives* could benefit from the specification that examples like *ни жив, ни умрел* [on one's last

legs, lit, neither alive nor dead]; *кой крив, кой прав* [who knows, lit. who is wrong who is right] are lexicalized idiomatic constructions based on antonymic pairs (<https://ibl.bas.bg/infolex/idioms.php?word=умрял>).

3. This is the first dissertation in this country to offer an analysis of specific word-order constructions characteristic of colloquial speech appearing in D. Talev's sequence of novels. M. Durchova is quite right to prefer the term *constructions* (antonymous and poly-predicative) which corresponds better to the nature of colloquial speech and its organization. Chapter Two contains in its final part valid conclusions and observations concerning the word-order peculiarities of the language of the tetralogy.

4. In my opinion another contribution of the author is the establishment of typologized uses of colloquial coordinating conjunctions of various types with a special emphasis on their functions and, in a number of cases, with a focus on combinations with other conjunctions or particles and on their interchangeability. Special attention is also paid to the cases of colloquial coordinating conjunctions functioning as subordinating ones, as well as to cases of homonymy of coordinating conjunctions and particles. I would like to point out that some of the examples in 1.6. (pp. 86 – 87) could be subsumed under some of the previous models but many of them are further uses of the colloquial coordinating conjunction *ma*, listed in the online version of the *Dictionary of the Bulgarian Language*.

In my opinion the statistical data on the frequency of occurrence of the colloquial coordinating conjunctions in the tetralogy presented in the dissertation are significant because they characterize the specific style of the author, the individual communicative and speech characteristics of the separate characters in the novels, as well as the author's take on the linguistic peculiarities of the time period reflected in the tetralogy.

5. An original personal contribution of the applicant is the functional-syntactically based classification of the numerous specific uses of colloquial

subordinating conjunctions and other syntactic means of subordination (pronouns, adverbs, particles) that occur in D. Talev's tetralogy. Once again we find observations on the combinations of subordinating conjunctions and other conjunctions and particles, as well as on the functions of some adverbs to express not only subordination but coordination as well.

I would suggest that in the published version of the dissertation the author should explicitly highlight those uses of the colloquial conjunctions and particles analyzed by her which are not described in the *Dictionary of the Bulgarian Language* since they are of special interest for researchers.

III. Conclusion

In conclusion I would like to point out that the dissertation submitted on the topic of „Colloquial Syntactic Features in the Language of Dimitar Talev's Tetralogy“ contains scientific contributions sufficient for awarding the academic degree of *Doctor* to its author. The monograph is well-structured and follows its clear logic, each of its parts contains clearly formulated conclusions and the dissertation is written in a style adequate to its genre. In recognition of the contributions and achievements of the author outlined in this review I give my positive vote and recommend the esteemed members of the Examiners' Committee to vote in favor of awarding the academic degree of Doctor to Mirela Vladimirova Durkova.

28.07.2025

Sofia

Author of the review:

Prof. Dr Sc. Krasimira Aleksova